

S eurem byste dopadli jako Řecko

varuje **vlivný německý ekonom**. Česká republika nemá být závislá na ekonomice největšího souseda ani přijmout společnou měnu

Země z jižního okraje Evropy by měly eurozónu opustit, aby se pak mohly vrátit, říká známý a velmi provokativní německý ekonom **Hans-Werner Sinn**, který ve čtvrtek převzal čestný doktorát Vysoké školy ekonomické v Praze.

LN Co vyplývá ze současné situace v Evropě pro Českou republiku? Máme se ekonomicky držet co nejbližší Spolkové republiky?

Ne, není důvod, proč byste měli být nějak zvláště navázáni na Německo. Naopak, měli byste být mezinárodně orientovanou ekonomikou, která obchoduje s celým světem, ne nějak obzvláště s Německem. Proč?

LN Protože hospodářsky vzato jsme sedmnáctá spolková země...

To jistě, protože jsme sousední země a mezi sousedními zeměmi je obvykle vyšší hospodářská výměna než mezi vzdálenějšími, to je elementární. Ale pro Česko by bylo lepší diverzifikovat ekonomické vazby na celý svět.

LN Ale zásadní podíl našeho vývozu jde právě do Německa. Máme se nějak násilím „odpojovat“?

Onen vývoz ale není věc nějakého vašeho chtění, to je důsledek tržních sil, s tím se musejí vypořádat právě tržní síly a není žádný důvod, aby do toho politické síly nějak intervenovaly či se snažily to kontrolovat.

Devadesát procent obchodní výměny Bavorska je se zbytkem Německa, to je prostě důsledek tržních sil.

LN Jak tedy vnímáte současný kurz české hospodářské politiky? Je podle vás správný?

Česko je rozhodně protřžně orientovaná ekonomika s hodně rozvinutým státem a velmi závisí na využívání své konkurenceschopnosti vůči ostatním zemím. To se samozřejmě může za nějakou dobu změnit, nevím, jak jste s tím daleko, ale v tuto chvíli vás vidím takto.

LN Ve své přednášce při přijímání doktorátu jste zmínil, že eurozóna už není tržní ekonomikou. Jak tomu máme rozumět?

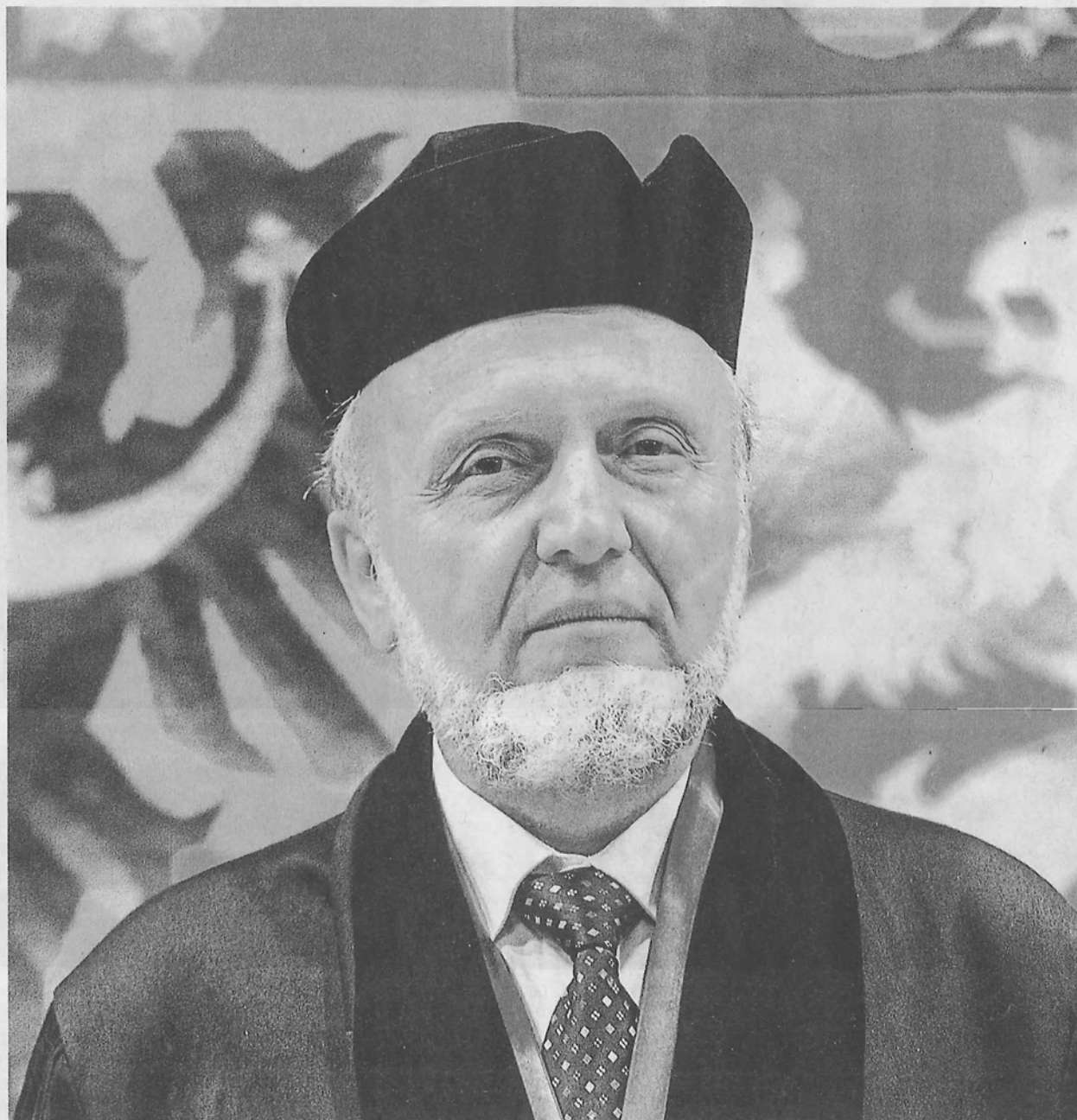
Máme velmi silnou kontrolu a usměrňování toku kapitálu prostřednictvím aktivit Evropské centrální banky. Majitelé kapitálu rozhodují, jaké nakoupí státní dluhopisy, jestli třeba řecké, španělské, nebo české. Musí se přitom dívat, jaké je riziko, že nedostanou své peníze zpět, a když je příliš vysoké, chtějí přirozeně vyšší úrok. Je pak zcela přirozené, že čím víc si země půjčuje, tím je riziko vyšší a roste i úrok, který za půjčené peníze platí.

Ale pokud takový přirozený mechanismus dluhu začnete ohýbat, tak potěče více kapitálu do rizikových zemí. Evropská centrální banka tím, že se zaručuje za dluh problémových zemí, právě takto pokřivuje trh a přeměrovává kapitálové toky z politických důvodů. Něco podobného jste mimochodem zažívali po desetiletí jako členové sovětského bloku...

LN Říkáte, že současný systém je podobný tomu sovětskému?

Pozor, říkám, že se podobá jen v jednom ohledu, ne že jsou to podobné systémy! Nepřirovnávám Evropskou unii k Sovětskému svazu. Říkám, že toto ovlivňování kapitálových toků je podobné tomu, co se děje v centrálně plánovaném hospodářství.

LN Opakovaně mluvíte o konfederaci evropských států, kde by byl vyloučen „bailout“, tedy vzájemná pomoc při finančních potížích jednotlivých států. Nezaměstnanost v Německu a Česku je okolo čtyř procent, ve Španělsku dvacet a v Řecku přes pětadvacet. Jak můžeme vytvářet konfederaci? A, chceme-li politický svazek, jak se mohou „spokojené“ regiony nestarat o zásadní potí-

Euro by mělo být klub, kterého se můžete zcela dobrovolně účastnit, ale ve kterém zároveň nemůžete být závislí na zdrojích od ostatních, domnívá se Hans-Werner Sinn

FOTO MAFRA - DAN MATERNA

že těch v krizi? Mohl by se New York nestarat o pětadvacetiprocentní nezaměstnanost v Kalifornii?

Můžeme mít nakonec transferovou unii, pokud budeme mít politickou unii. Kdybychom vytvořili Spojené státy evropské, pak bychom měli společný rozpočet a pak bychom měli i vzájemné přerozdělování.

Ale musíme zvolit správné pořadí kroků, tedy nikoli začít s přerozdělováním.

LN Jaké je podle vás to správné pořadí?

Napřed musíme vybudovat Evropu jako bezpečné partnerství, musíme vytvořit základy pro společný stát, teprve pak můžeme mluvit o přerozdělování. Ale tady lidé mluví o transferech peněz bez toho, abychom vytvořili ono bezpečné partnerství.

na, ale já si to nemyslím. Myslím si, že mají šanci. Je to rozhodnutí Itálie, které ona musí udělat.

Berlusconi chtěl odejít z eurozóny a vrátit se k liře. Na podzim 2012 vedl tajná jednání o odchodu z eurozóny, a nakonec to byl on, dvakrát, kdo byl odejit.

A minulý týden zopakoval, že Itálie by měla mít k euru ještě paralelní měnu. Tedy to samé, co plánoval dřívější řecký ministr financí Janis Varufakis pro svoji zemi.

Je na Italech udělat toto rozhodnutí, mně osobně by bylo líto, kdyby odešli z eurozóny. Ale každý má právo odejít. Měnová unie nemůže být vězeň.

LN Stará idea o „severním“ euru pro Německo, Nizozemsko, skandinávské státy a možná Česko a vedle

a celý projekt je mrtvý. Hlavním smyslem eura bylo zbavit se spolkové centrální banky Bundesbank a pokud by Německo odešlo, tak jaký by mělo smysl?

LN Možná nás čeká další horké řecké léto, země má opět problémy se splácením dluhu a blíží se bankrotu. Mělo by Řecko opustit eurozónu?

V jejich vlastním zájmu ano. Nejsou vůbec konkurenceschopní a jsou příliš drazí. Snížit náklady a platy v rámci eurozóny je jen těžko možné. Pokud ale odejdou, mohou okamžitě začít tvořit pracovní místa, spotřebitelé budou kupovat domácí zboží namísto toho z dovozu a kapitál se vrátí do země, Řekové, kteří teď investovali v zahraničí, se vrátí domů. Zvedne se také realitní trh, začne se rekonstruovat, což je další hnací síla ekonomiky. A samozřejmě i turistický ruch.

Odchod by tedy Řecku velmi pomohl, protože záchraná opatření rozhodně nepomáhají mladým lidem, kteří nemají práci.

Je to jejich právo, je to rozhodnutí Řecka, jestli odejdou, nebo ne. A měli by mít právo euro opustit.

LN Ale třeba německý ministr financí Wolfgang Schäuble by Řecko rád viděl mimo eurozónu...

Ne, ne, ne, to on nikdy neřekl, nechce je „vyhodit“. Řekl jasně, že pokud chtějí odejít, měli by mít tu možnost.

Problém je opačný, otázka zní, jestli máme činit aktivní kroky, abychom země udrželi v eurozóně. Ministr Schäuble se postavil právě proti takovému umělému udržování zemí, které to prostě nezvládnou. To není pro Evropu žádné řešení.

Euro by mělo být klub, kterého se můžete zcela dobrovolně účastnit, ale ve kterém zároveň nemůžete být závislí na zdrojích od ostatních.

LN Vidíte budoucnost středoevropských zemí, jako je Česká republika nebo Polsko, jako členů tohoto klubu? Měli bychom se přidat?

ROZHOVOR TÝDNE
Hans-Werner Sinn

S EKONOMEM HOVOŘILI
Petr Kamberský
a Jan Klesla

toho „měkké“ jižní euro pro Itálii, Španělsko je úplný nesmysl?

Zní to zajímavě, ale v takovém případě by Francie patřila do onoho „jižního“ okruhu a já bych se opravdu velice obával rozpadu německo-francouzského spojení. To by mělo zcela zásadní politické důsledky. Proto preferuji řešení, aby „okrajové“ země (mysleno geograficky) na jihu euro opustily, spíše než aby se eurozóna rozdělila na dvě.

LN A nemělo by tedy opustit euro samo Německo?

Ne, určitě ne. Zejména proto, že euro je součástí projektu politické unie. Takže Německo by něco takového určitě nemělo dělat. Kdyby odešlo Německo, pak euro zůstane prázdné

Hans-Werner Sinn (68)

■ Jeden z nejuznávanějších německých ekonomů, dřívější předseda odborné společnosti německy mluvících ekonomů a prezident prestižního Ifo Institutu při Universitát München a International Institute of Public Finance. Od roku 1989 je členem vědecké rady spolkového ministerstva hospodářství, dále i Bavorské akademie věd, Evropské akademie věd a umění a dalších odborných společností.

Odborně se věnuje hlavně makroekonomii a v posledních letech sociálním systémům, ekonomickým aspektům klimatických změn a evropské ekonomické integraci a společné evropské měně. **Proslavil se kritickým pohledem na eurozónu**, její mechanismy a příčiny její současné krize.

Z českých ekonomů **má blízko k exprezidentovi Václavu Klausovi**, který se účastnil i slavnostního předávání čestného doktorátu VŠE.

Ne, nikoliv v tuto chvíli, protože euro je zjevně v hluboké krizi, kterou snad časem překoná, ale je potřeba počkat, než se řešení najde. Také byste měli počkat, až se změni pravidla eurozóny, jinak byste čelili stejným problémům jako jižní Evropa. Okamžitě by se zvýšily investice, nafoukla by se realitní bublina, která by praskla... Je to krásných deset let, kdy máte euro a pak začnou problémy.

LN Neviděl byste ale rád Česko jako člena eurozóny naopak z německého pohledu?

Ano, z německého pohledu by bylo samozřejmě hezké vidět více zemí, které se přidají. Ale nikoliv z pohledu Česka, ne v tuto chvíli.

LN Jak vidíte další z aktuálních problémů – migranty a jejich integraci do našeho sociálního státu? Je to v případě milionu lidí vůbec možné?

Tady je potřeba zásadně odlišit dva typy migrantů. Uprchlíky ze zemí mimo Evropskou unii, u kterých je jejich přijetí především složitá humanitární otázka. Něco jiného ale je ekonomická migrace, a to v rámci EU. Tam je potřeba rozlišovat zájmy domácí a hostitelské země a jaké z toho která má benefity a naopak.

LN V tuto chvíli ale v Česku čelíme problémům s nedostatkem pracovní síly, potřebujeme lidi...

Ano a právě proto mají mít tu možnost sem přijít. Proto máme princip volného pohybu osob na společném unijním trhu.

LN A měli by přijít ze zemí EU, nebo i ze zemí mimo Unii?

V první řadě z jiných unijních zemí. Nemůžete ale otevřít migraci pro lidi z celého světa. Především právě kvůli zapojení do sociálního systému, ale také kvůli objemu dalších veřejných prostředků, které imigranti stojí od využívání veřejné dopravy přes školství, zdravotnictví až po policii. To vše je samozřejmě volně dostupné pro každého, kdo žije v dané zemi, s přílivem dalších lidí se ale náklady na tyto služby zvyšují. Nemůžeme tedy úplně otevřít hranice celému světu pro volnou migraci, to by bylo něco jako vzdát se třeba vlastnického práva.

Představte si, že nemáme vůbec žádné soukromé vlastnictví a každý, kdo chce, se může volně nastěhovat do mého bytu a žít tam. To nejde, tržní ekonomika potřebuje vlastnické právo a chrání ho technologií, které se říká hranice. Máme hranice, které chrání můj byt, jménem dveře, jež můžu zavřít a případně zavolat policii, když se na mě bude někdo dobývat. A máme systém hranic, které chrání státy. Podobné země ovšem samozřejmě mohou říct, že jsou si dost blízko na to, aby nechaly své obyvatele se volně pohybovat napříč hranicemi a to je přesně schengenský systém. V Evropské unii to dává velmi dobrý smysl, ale nelze ho rozšířit na celý svět.